

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 71 0 P 053666 21 Rev
Banjaluka, 21.12.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, u vijeću sastavljenom od sudija, Violande Šubarić, predsjednica vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, članovi vijeća, u pravnoj stvari tužitelja N.Ć.1 i N.Ć.2. iz B., koje zastupa punomoćnik I.Đ., advokat iz B., protiv tuženih: R.n. B. a.d. sa sjedištem u B., koju zastupa zakonski zastupnik i direktor A.V.K., a njega punomoćnik S.G., advokat iz Zajedničke advokatske kancelarije P. iz B., Republike Srpske - Vlada Republike Srpske, koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske, i Komisije ... Republike Srpske, B., koju zastupa zakonski zastupnik mr M.J., a njega punomoćnik B. K., dipl. pravnik, zaposlena kod ovog tuženog, radi naknade štete, vrijednost predmeta spora 83.216,28 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 053666 21 Gž 3 od 22.6.2021. godine, na sjednici održanoj 21.12.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužene, R.n.B. a.d. za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju, u iznosu od 1.535,62 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 053666 19 P 4 od 01.12.2020. godine, odbijen je, kao neosnovan, zahtjev tužitelja da se obavežu tuženi: R.n.B. a.d. (u daljem tekstu: prvotužena), Republika Srpska - Vlada Republike Srpske (u daljem tekstu: drugotužena) i Komisija ... Republike Srpske (u daljem tekstu: trećetužena), da tužitelju N.Ć.1 (u daljem tekstu: prvotužitelj), na ime naknade štete, isplate iznos od 31.557,18 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe do isplate, a tužitelju N.Ć.2. (u daljem tekstu: drugotužitelj), po istom osnovu, isplate iznos od 51.659,10 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe do isplate i da im nadoknade troškove parničnog postupka, sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate. Obavezani su tužitelji da prvotuženoj solidarno, na ime troškova postupka, isplate iznos od 3.422,25 KM, a drugotuženoj, po istom osnovu, iznos od 15.312,50 KM.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 053666 21 Gž 3 od 22.6.2021. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen i njihov zahtjev za naknadu troškova sastava žalbe, u iznosu od 1.750,00 KM, kao i zahtjev prvotužene da joj tužitelji solidarno nadoknade troškove sastava odgovora na žalbu u iznosu od 1.535,62 KM.

Blagovremenom revizijom, tužitelji pobijaju drugostepenu odluku, kako navode, iz razloga predviđenih odredbom člana 240. stav 1. i 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP), makar se revizija, po stavu 2. navedene zakonske odredbe, ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Predlažu da se revizija usvoji, ukine osporena presuda i predmet vrati prvostepenom, odnosno drugostepenom sudu na ponovno odlučivanje i da se obavežu tužene da im naknade troškove cijelog postupka.

Sve tužene su odgovorile na reviziju i predložile da se revizija tužitelja odbije kao neosnovana, a prvotužena je tražila i da se obavežu tužitelji da joj naknade troškove sastava odgovora na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Tokom postupka, na osnovu provedenih dokaza i navoda parničnih stranaka, utvrđeno je: da je N.Ć.1 (prvotužitelj) u pet navrata kupovao akcije R.n.B. a.d. (prvotužene); da je ukupno kupio 30.218 akcija, čija je vrijednost, po prosječnoj tromjesečnoj cijeni, prema nalazu i mišljenju vještaka, iznosila 35.488,91 KM; da je trgovao akcijama 29.11.2006. godine tako da je u dva navrata kupio 28.080 akcija po cijeni od 0,55 KM koje je dana 23.02.2017. godine prodao po cijeni od 1,01 KM; da je 09.5.2007. godine prodao dio akcija po cijeni od 2,12 KM po akciji, te da je i nakon toga mogao prodavati akcije; da je imao saznanje o padu vrijednosti akcija kada je prvi put objavljen poziv za sazivanje X redovne Skupštine akcionara; da je oglas o sazivanju X redovne Skupštine akcionara objavljen 26.7.2007. godine i 03.9.2007. godine, a da je na dnevnom redu Skupštine akcionara bilo razmatranje i usvajanje Odluke o pokriću gubitka na teret osnovnog kapitala i iz drugih izvora i druge emisije akcija po osnovu smanjenja osnovnog kapitala, smanjenja broja akcija; da je Odluka o smanjenju osnovnog kapitala Društva i drugoj emisiji akcija po osnovu smanjenja osnovnog kapitala, smanjenjem broja akcija, donesena na zasjedanju Skupštine akcionara 02.10.2007. godine, za koju se izjasnilo 80% od prisutnih akcionara i punomoćnika akcionara, da je 4,15% glasova bilo protiv, a 2,30% bilo uzdržano; da je na osnovu te odluke, rješenjem Komisije ... Republike Srpske (trećetužene) od 23.10.2007. godine, u registar emitenata kod ove Komisije upisana druga emisija akcija prilikom smanjenja osnovnog kapitala; da je na osnovu navedene Odluke o smanjenju osnovnog kapitala i drugoj emisiji akcija prvotužene, osnovni kapital u iznosu od 411.112.879,00 KM smanjen za iznos od 148.198.818,00 KM, tako da je osnovni kapital nakon smanjenja iznosio 262.914.061,90 KM; da je nakon toga akcijama padala vrijednost i da je to bilo poznato prvotužitelju; da je Osnovni sud u Doboju 29.8.2008. godine donio rješenje kojim je usvojio zahtjev prvotužene i u registar upisao smanjenje osnovnog kapitala; da su, prema nalazu vještaka, tužitelji mogli trgovati akcijama do kraja decembra 2007. godine, jer je do tada bilo prometa akcijama prvotužene; da je prema nalazu i mišljenju vještaka imajući u vidu podatke Banjalučke berze, nakon objavljivanja prvog oglasa za sazivanje X redovne Skupštine akcionara, prvo trgovanje akcijama prvotužene bilo 20.7.2007. godine na kojem je zatvarajući berzanski kurs akcija iznosio 1,22 KM po akciji; da je N.Ć.2. (drugotužitelj) dana 27.6.2007. godine kupio 30.000 akcija prvotužene čija je vrijednost po tromjesečnoj cijeni (period od 27.03.2007. godine do 27.06.2007. godine) iznosila 58.305,00 KM; da je vrijednost akcija na dan njihovog sticanja za prvotužitelja bila 35.488,91 KM, a za drugotužitelja 58.305,00 KM, a na dan izrade nalaza i mišljenja vještaka, za prvotužitelja je ta vrijednost akcija iznosila 682,56 KM, a za drugotužitelja 677,65 KM, pa da negativna razlika u vrijednosti akcija, uzimajući u obzir njihovu vrijednost na dan sticanja i na dan vještačenja, za prvotužitelja iznosi 34.806,35

KM, a za drugotužitelja 57.627,35 KM; da je u vrijeme zaključivanja ugovora o prodaji akcija preduzeća R.n.B. a.d. (pravni prednik prvotuženog), P. a.d. B. i R.u. M., koje su pripadale Republici Srpskoj i Fondu Republike Srpske (u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima) prvotuženi imao komercijalni dug; da je taj ugovor zaključen dana 02.02.2007. godine, na osnovu Odluke Vlade Republike Srpske o prodaji akcija, broj: ... od 21.12.2006. godine, na koju je Narodna skupština Republike Srpske dala saglasnost aktom broj: ... od 22.12.2006. godine.

Kod ovakvog stanja činjenica koje se, saglasno odredbi člana 240. stav 2. ZPP, kako je naprijed istaknuto, ne mogu pobijati u fazi revizionog postupka, nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev, uz obrazloženje da ni jedna od tuženih nije odgovorna za štetu koju tužitelji trpe u vidu smanjenja vrijednosti akcija koje imaju kod prvotužene.

Odluka drugostepenog suda (kojom je potvrđena prvostepena presuda) je pravilna i zakonita. Zasnovana je na činjenicama utvrđenim na osnovu materijalnih dokaza koji su provedeni pred prvostepenim sudom i koje, uostalom, nisu ni sporne među parničnim strankama. Pravilno je utemeljena na relevantnim odredbama ZPP, odredbama Zakona o preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 24/98, 62/02, 38/03, 97/04 i 34/06 – u daljem tekstu: ZP), koji je bio na snazi u vrijeme privatizacije državnog kapitala kod prvotužene i u vrijeme donošenja odluke o smanjenju osnovnog kapitala i emitovanju druge emisije akcija prvotuženog radi pokrića gubitaka (na kojim postupcima, uz tvrdnju da su nezakonito provedeni, tužitelji temelje svoj tužbeni zahtjev), odredbama Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 51/06, 1/07, 53/07, 41/08, 58/09, 79/11 i 28/13 – u daljem tekstu: ZPDKP), Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), Zakona o tržištu hartija od vrijednosti („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 92/06, 34/09, 30/12, 59/13 i 4/17 – u daljem tekstu: ZTHV), te Pravilnika o registru emitenata hartija od vrijednosti kod Komisije ... Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 29/07).

Drugostepeni sud je svoju odluku obrazložio jasnim i argumentovanim razlozima (član 191. stav 4. ZPP), dajući odgovore na sve relevantne žalbene prigovore (član 231. ZPP). Prema tome, ne stoje tvrdnje revidenata da su pri donošenju pobijane odluke povrijeđene odredbe parničnog postupka.

Postupak u ovoj pravnoj stvari jeste dugo trajao, ali to, samo za sebe, ne čini nezakonitom pobijanu presudu, iako ta činjenica može ukazivati na povredu prava na suđenje u razumnom roku, koje spominju revidenti. Takođe je tačno da je sud obavezan obrazložiti svoju odluku, kako ističu revidenti. Ova obaveza, međutim, ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente, na čemu insistiraju tužitelji. Sudovi, naime, imaju pravo na određenu diskrecionu ocjenu u vezi s tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali istovremeno imaju obavezu da obrazlože svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku zasnovali (kako je u ovom slučaju i uradio drugostepeni sud).

Suprotno navodima revidenata drugostepeni sud je u osporenoj odluci odgovorio na svaki navod tužitelja koji je ocjenjen kao bitan i relevantan za odlučivanje, te je za svoje stavove dao valjane, jasne i logične razloge koji u svemu korespondiraju sa standardom obrazložene odluke iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. To obrazloženje nije proizvoljno, niti u utvrđenom činjeničnom stanju, suprotno tvrdnji revidenata, ima osnova za drugačiju odluku i drugačije obrazloženje.

Odredbom člana 77. ZP je propisano da akcionar (kakvo svojstvo imaju tužitelji u odnosu na prvotuženu), odnosno član društva kapitala može podnijeti individualnu tužbu za naknadu štete koja mu je neposredno prouzročena odlukom organa društva i ona se podnosi protiv društva, odnosno članova uprave koji su odluku donijeli grubom nepažnjom ili s namjerom da se šteta prouzrokuje.

Na sadržaju ove zakonske odredbe tužitelji temelje odgovornost prvotužene za naknadu predmetne štete.

Međutim, iz nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke, kako pravilno obrazlaže i drugostepeni sud, proizlazi da je prvotužena u periodu koji je prethodio godini u kojoj je poznatom kupcu prodat paket akcija u vlasništvu Republike Srpske, Fonda1 i Fonda 2., poslovala sa značajnim gubicima, tako da je na kraju 2006. godine negativni kumulirani rezultat dostigao 172.278,147 KM (tekući gubitak iz poslovanja u 2006. godini je iznosio 57.898,220 KM, gubitak iz prethodne 2005. godine iznosio je 77.851,396 KM, a gubitak iz ranijih godina iznosio je 36.285,531 KM) i da je najveći dio gubitka, u procentu 78,8%, rezultat negativnog poslovanja u posljednje 2 godine koje su prethodile godini prodaje paketa akcija u državnom vlasništvu i vlasništvu državnih fondova, te da se gubitak u poslovanju prvotužene iskazuje ne samo u godini prije privatizacije, nego i u godinama koje su slijedile nakon prodaje većinskog paketa državnog kapitala strateškom partneru. Zbog toga je i donesena Odluka o smanjenju osnovnog kapitala i drugoj emisiji akcija po osnovu smanjenja osnovnog kapitala, radi pokrića gubitaka u poslovanju. Ovu odluku je donijela Skupština akcionara prvotužene na osnovu ovlaštenja sadržanih u odredbi člana 61. stav 1. tačka 4. i 5. u vezi s članom 245. stav 1. ZP i odredbi člana 299. u vezi s članom 306. istog zakona, velikom većinom (80%) glasova prisutnih akcionara (član 252. stav 5. i 6. PZ). Protiv ove odluke niko nije vodio spor, pa tako ni ishodio odluku o njoj nezakonitosti (član 79. ZP). To smanjenje osnovnog kapitala upisano je u sudski registar, odluka je objavljena dva puta u razmaku od 30 dana s pozivom povjericima da prijave svoja potraživanja, kako nalaže odredba člana 300. u vezi s članom 303. i članom 306. PZ. Odlukom o smanjenju osnovnog kapitala i drugoj emisiji akcija nije povrijeđen princip ravnopravnosti akcionara koji propisuje odredba člana 304. stav 1. ZP.

Prema tome, nema protivpravnog djelovanja prvotužene u donošenju predmetne odluke. Njeno donošenje je uzrokovano objektivnim okolnostima (iskazanim gubitkom u poslovanju). Nije donesena sa namjerom prouzrokovanja štete ili iz krajnje nepažnje, pa - saglasno odredbi člana 77. stav 2. ZP - nema ni odgovornosti prvotužene za naknadu štete čiju isplatu zahtjevaju tužitelji u ovom postupku.

Odluka Skupštine akcionara, kako je naprijed navedeno, nije pobijana. Njenim objavljivanjem i upisom u odgovarajući sudski registar, proizvedene su odgovarajuće pravne i druge posljedice, slijedom čega, kako pravilno rezonuje i drugostepeni sud, a imajući u vidu i sve naprijed izloženo, ponavljanje tužitelja u reviziji da je predsjedavajući X redovne Skupštine akcionara (na kojoj je donesena predmetna odluka), bio u sukobu interesa, nije od uticaja na pravilnost nižestepeni presuda.

Kako se individualna tužba za naknadu štete iz člana 77. ZP može podnijeti samo protiv akcionarskog društva (prvotužene) ili članova društva koji su odluku donijeli, nisu pogriješili nižestepeni sudovi kada su tužbeni zahtjev u odnosu na trećetuženu odbili, pored ostalog, i zbog nedostatka pasivne legitimacije.

Nije sporno da je po prijavi emitenta - prvotužene, trećetužena donijela rješenje broj: ... od 23.10.2007. godine kojim je odlučila da se u registar za prvotuženu upiše promjena podataka – druga emisija akcija prilikom smanjenja osnovnog kapitala, po obavještenju prvotužene, sve

saglasno odredbi člana 60. stav 1. tačka v) i stav 3. ZTHV. Trećetužena je stalno i nezavisno pravno lice, osnovano radi uređivanja i kontrole emitovanja i prometa hartija od vrijednosti, čije su nadležnosti i obaveze utvrđene odredbama ZTHV (član 244. tog zakona). Naprijed navedeno rješenje je i donijela u okviru propisanih nadležnosti iz člana 260. ZTHV. Pri tome je, suprotno tvrdnji revidenata, u svemu postupala saglasno odredbama navedenog zakona, koji reguliše njene nadležnosti i način poslovanja. Radilo se, u konkretnom slučaju, o emisiji akcija za koje nije bila potrebna objava prospekta (član 60. stav 1. tačka v) ZTHV), nego samo dostavljanje odluke i drugih dokumenata, kako je u smislu odredbe člana 60. stav 3. ZTHV i postupila prvotužena, pa je trećetužena, na osnovu odredbe člana 260. tačka n) Zakona o tržištu hartija od vrijednosti, prijavljenu promjenu upisala u registar koji vodi. Kako se radilo o emisiji akcija gdje nije bio potreban prospekt, trećetužena nije bila dužna da ispituje razloge koji su doveli do smanjenja kapitala, kako pravilno navodi i drugostepeni sud, a navodi tužitelja, da je kod nekih drugih emitenata trećetužena drugačije postupala, nisu mogli ishoditi drugačiju odluku, niti se iz tih navoda, uostalom, vidi o kakvom činjeničnom i pravnom stanju se u tim slučajevima radilo.

Dakle, tužitelji nisu dokazali da su postojali razlozi, to jeste da su emitovanjem akcija prvotužene ugroženi interesi investitora i javnosti ili da te aktivnosti prvotužene nisu u skladu sa zakonom i drugim propisima i da je trećetužena bila dužna da obustavi predmetnu emisiju akcija prvotužene ili preduzme druge mjere (član 260. tačka ž) ZTHV).

Republika Srpska (drugotužena) je kao vlasnik državnog kapitala u vidu akcija kod prvotužene imala pravo na prodaju tog kapitala domaćim i stranim fizičkim i pravnim licima (privatizacija) pod uslovima i u postupku propisanim odredbama ZPDKP (član 1. tog zakona).

Prema naprijed navedenim činjenicama, koje nisu ni sporne među parničnim strankama, predmetni ugovor o prodaji državnog kapitala kod prvotužene (privatizacija) od 02.02.2007. godine, zaključen je na osnovu Odluke Vlade Republike Srpske od 21.12.2006. godine, na koju je Narodna skupština Republike Srpske dala saglasnost aktom od 22.12.2006. godine i to po metodi neposrednog odabira kupca (član 15. stav 1. tačka g) ZPDKP). Postupak privatizacije proveden je po privatizacionom programu koji je donijela Vlada Republike Srpske uz saglasnost Narodne skupštine Republike Srpske u skladu sa odredbama ZPDKP. Budući da je Zakon o uslovima prodaje akcija preduzeća iz oblasti naftne industrije Republike Srpske donesen kasnije i stupio na snagu 30.3.2007. godine („Službeni glasnik Republike Srpske broj: 20/07), njegove odredbe se objektivno i po prirodi stvari, nisu mogle primjeniti pri zaključenju navedenog ugovora o privatizaciji prvotužene, slijedom čega navodi tužitelja kojim se pozivaju na njegove odredbe nisu od uticaja na rješenje ovog spora.

Prema tome, taj ugovor o privatizaciji prvotužene od 02.02.2007. godine, nije zaključen protivno odredbama ZPDKP, koje su tada regulisale ovu oblast. On nije protivan ni nekom drugom prinudnom propisu, javnom poretku, moralu ili dobrim običajima (član 103. stav 1. ZOO), pa je neosnovana tvrdnja revidenata, koju su isticali i tokom postupka, da se radi o „očigledno“ ništavom ugovoru i da je njegovo zaključenje uzrok štete koju trpe.

Kako je Odluka o smanjenju osnovnog kapitala kod prvotužene i drugoj emisiji akcija po osnovu smanjenja osnovnog kapitala smanjenjem broja akcija, od 02.10.2007. godine, donesena radi pokrića kumuliranog gubitka koji je nastao prije zaključivanja predmetnog ugovora o privatizaciji (02.02.2007. godine), te koji je nastajao i nakon izvršene privatizacije, ta odluka (o smanjenju osnovnog kapitala i drugoj emisiji akcija), a ni ugovor o prodaji državnog kapitala (privatizaciji) nisu uzrok štete, kako ispravno nalaze i nižestepeni sudovi, pa bi do smanjenja vrijednosti i broja akcija, zbog lošeg poslovanja prvotužene, došlo i da nije izvršena privatizacija i da nije donesena navedena odluka od 02.10.2007. godine.

Slijedom izloženog, pravilno su zaključili nižestepeni sudovi da predmetna šteta čiju naknadu tužitelji traže u ovom postupku, predstavlja rizik ulaganja tužitelja kao investitora. Naime, kao što se desilo da je vrijednost akcija prvotuzene jedno vrijeme rasla, pa je prvotuzitelj jedan broj akcija prodao po daleko većoj cijeni nego što je kupio, tako su objektivne okolnosti dovele i do pada njihove vrijednosti. To je rizik ovakvog načina poslovanja i ulaganja sredstava u kupovinu akcija pojedinih preduzeća, odnosno privrednih društava, koji snose kupci - imaoi tih akcija.

Pitanje nadležnosti suda u ovom postupku riješio je ovaj sud, odlukom broj: 57 0 Ps 115005 15 R od 09.9.2015. godine, pa se revidenti neosnovano i bespotrebno ponovo bave tim pitanjem.

Kod naprijed navedenih raloga, ostali navodi revizije – koji se uglavnom svode na osporavanje kvaliteta drugostepene presude i ukazivanje da je sada izražen potpuno drugačiji stav u odnosu na onaj sadržan u ranijoj ukidnoj odluci (što, usput rečeno, nije tačno, jer da je drugostepeni sud tada našao da je tužbeni zahtjev osnovan, kako neosnovano tvrde revidenti, ne bi ukidao raniju prvostepenu presudu, nego bi je preinačio i usvojio tužbeni zahtjev) – nisu relevantni za presuđenje ove pravne stvari i nisu mogli ishoditi drugačiju odluku. Zato je odlučeno kao u izreci, temeljem odredbe člana 248. ZPP.

Odbijen je zahtjev prvotuzene za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju, jer se ne radi o nužnom trošku koji ima u vidu odredba člana 387. stav 1. ZPP. Ovo tim prije što su u odgovoru uglavnom ponovljeni navodi koji su isticani i tokom postupka.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić